

Souvislosti aneb auto z mnoha pohledů

-krátká úvaha s dlouhým důkazem

Někdo často řekne „tohle mě nezajímá, tomu já nerozumím, o tom nic nevím, to není můj obor...“. Ale ve skutečnosti je spousta věcí zajímavá pro více různých oborů.

Jde jen o správný úhel pohledu, i vysloveně technická věc se dá posoudit z humanitního hlediska. To pak přináší i jednu nevýhodu – někdo se těší na přednášku, která je podle názvu o něčem co ho zajímá, a až na místě zjistí, že je o něčem trochu jiném, nebo že se na to jen dívá z jiného pohledu. Nemluvě o vyslovené záměně názvů, jako když si lékař koupil knihu o cukrovce, a až doma zjistil, že zakoupená tiskovina pojednává o té cukrovce která roste na poli.

Ale záměna pojmů sem nepatří – vrátím se tedy k původnímu tématu. Tvrdím, že vše souvisí se vším, a každý si na všem nalezne to svoje.

Nelze říci „tohle je chemie“ a tamto zas jiná věda. Podle mne existuje souvislost všech věd se všemi předměty či jevy a na každou věc se dá dívat z nejrůznějších pohledů napříč vědeckým spektrem. Každý obor je schopen se zabývat i tím co na první pohled nevypadá jako jeho oblast.

Pro důkaz si zvolím nějaký běžný objekt. Třeba auto. Každého teď možná napadne, že auto je čistě technická věc – no, uvidíme:

Začněme těmi jasnými, **technickými obory**:

Fyzika

První obor, který mne v souvislosti s automobilem napadá, je fyzika. Asi na tom není co vysvětlovat nebo dokazovat. Namátkou jen několik veličin: rychlost, zrychlení, odstředivá síla (např. u přetáčivého smyku), koeficient c_x nebo třeba parametry zubů v převodovce, aby vydržely.

Chemie

I ta nalezne v automobilu velké uplatnění. Začíná to benzínem s naftou a pokračuje katalyzátorem. Nemůžeme opomenout ani plasty venku i v interiéru včetně umělé kůže, díky chemii vzniklo i plexisklo na tachometru nebo na světlech. Velmi důležitá je směs ze které jsou vyrobeny pneumatiky – od osmi stupňů Celsia níže by se měly používat zimní gumy, které mají přílnavější směs pro lepší adhezi za nízkých teplot – u pneumatik tedy nejde pouze o vzorek. A s chemií souvisí i barvy, laky, antikoroční ochrana, a mnoho dalšího vč. lehkých slitin pro litá kola.

Matematika

Víceméně souvisí s tím co jsem uvedl u fyziky. Ale aby to nevypadalo jako že matematika jen asistuje fyzice, tak navíc zmíním třeba objem ložného prostoru.

V úvodu jsem ale sliboval důkaz, že „technickou“ věc lze posuzovat i **humanitními obory**:

Historie

Samotná historie vzniku a vývoje automobilismu by byla dost ubohý příklad, takže zabrousím trochu jinam, do „klasického dějepisu“. Mnohé důležité kapitoly dějin se totiž odehrály právě v autech.

Typicky jsou to atentáty. Sedm kulí v Sarajevu padlo při Ferdinandově projížděce automobilem, atentát na Heidricha byl také proveden když jel autem, a podobně to bylo i u Kenedyho. Ve všech těchto případech šlo myslím o roadstery – otevřené vozy.

Proto mnoho lidí jezdí v obrněných vozech, mezi jinými i expapež Jan Pavel II. měl svůj Papamobil na bázi Range Roveru poněkud vylepšený.

Některé osobnosti zahynuly při automobilových nehodách – Citroën, Hlinka, Dubček, Kulhánek, Lady Diana. Přičemž u Dubčeka se dodnes neví, jestli mu k nehodě někdo nepomohl. A další lidé „z dějin“ zemřeli při leteckých neštěstích – Rich Valenc, Kenedy jr., Rašín, Tomáš Baťa.

Politika a ekonomika

V době centrální ekonomiky musel např. AZNP Ml.Boleslav (Škoda) respektovat mnohé zakazy a nařízení, a vůbec mnoho výrobců bylo omezeno centrálním plánem RVHP. Ale na druhou stranu např. legendární Praga V3S vznikla velice rychle na nařízení shora, přičemž slouží už několik desítek let, a její schopnosti v terénu i další dobré vlastnosti jsou známy i našim kolegům v NATO, kteří k ní měli zpočátku despekt.

Po převratu se toho mnoho nezměnilo – automobilky opět musí poslouchat co se jim řekne, jen se vše místo politikou řídí penězi. Stačí se podívat na VW group – mnohé klíčové části Škodovek jsou od Volkswagenu, a na druhou stranu, českou Škodu Felicii pick-up Volkswagen bezostyšně prodával pod názvem „VW Caddy pick-up“. Ostatně klasický VW Caddy byl ve skutečnosti španělský Seat Inca.

Ještě skousnu, když více firem vyvíjí něco společně a pak to každá z nich prodává pod svým názvem (Fiat Ducato = Peugeot Boxer = Citroen Jumper; Fiat Scudo = Citroen Jumpy; VW Sharan = Ford Galaxy, ...).

Poměrně normální je i prodej technologie starého modelu a poskytnutí licence začátečníkům (Dacia = Renault R12; Daewoo Racer = Opel Kadett; LDV = DAF; Polski Fiat = Fiat; Lada Žiguli = Fiat, ...).

Ale když někdo něco vyvine, a pak to současně (v době kdy to ještě sám vyrábí) poskytne někomu jinému, to už je vrchol. Nechápu jak může Opel pod svým názvem prodávat čistokrevného Renaulta. (Seat Alhambra = VW Sharan; Opel Vivaro = Renault Traffic; Opel Movano = Renault Master). To je podobné, jako když Slováci koupili obchodní značku „Ida-běloveská kyselka“, a pod tímto názvem prodávají jakousi slovenskou vodu, přestože skutečná Ida pramení jedině v Náchodě – Bělovsi.

Renomované britské značky dnes vlastní německé BMW, nový Opel Corsa bude Fiat Punto, americká značka Chrysler označuje korejské vozy Daewoo, a tak to půjde se vším dál.

Za zmínku stojí i modely, které „lidé postavily na kola“, první cenově dostupné vozy – u nás to byla Škoda 1000 MB, v Německách VW Brouk a Trabant, ve Francii Citroen 2CV, v Polsku Fiat 126p Maluch a v USA Ford model T.

U modelu T se můžeme zastavit i z marketingového hlediska – proslul Fordovým výrokiem, že „model T je možné zakoupit v jakékoliv barvě, pokud to ovšem bude černá“.

Zajímavé jsou i některé „politické tahy a gesta“ – V.Havel „podpořil“ českou ekonomiku a tradici, když odmítl Tatru 613 s odůvodněním, že ji používali komunisté. Ale že Tatrou jezdil i Masaryk, to je mu jedno. A hrad, který také zdědil po TGM i po komunistech mu byl dobrý. Používání vlastních vozů je vůbec dost důležitá věc. Naštěstí alespoň policie stále používá „české“ vozy. Sice už jsou víceméně německé, ale jejich výroba dává práci českým lidem. A podle aktuální politické situace jsou pak vozy vlastní produkce doplňovány dalšími typy ze západu nebo z východu, podle toho co je zrovna in a kam právě vítr fouká.

Legendární terénní automobil Jeep za války vymyslela firma Willys. Ale ta nebyla schopna vyrábět požadované množství, tak model převzala firma Jeep, a na voze Jeep Willys si pak postavila kariéru. I dnešní Jeep Wrangler koncepcí připomíná starého Willyse.

Automobilismus je i důležitým makroekonomickým činitelem – spotřební daň z PHM, DPH z prodaných vozů a dílů, silniční daň, dálniční známky, mýtné, údržba silnic, a další faktory se podílejí na formování státního rozpočtu.

Jazykověda

V automobilovém průmyslu se ovšem vyřadí i ne jeden lingvista. Zkusili jste se někdy zamyslet nad názvy jednotlivých vozů?

Octavia a Felicia jsou názvy z latiny. Poprvé byly použity v padesátých letech, kdy „Octavia“ byla osmá varianta vozu s motorem na principu Škody Popular. Ostatně i samotný název „Popular“ je zajímavý – podobně jako Škoda „Favorit“ nebo Fiat „Bravo“ nám naznačuje, že nositel tohoto jména je oblíbený. A „Felicia“ znamená, že svému majiteli přinese štěstí.

Samostatnou podkapitolu si určitě zaslouží offroady:

Jeep Cherokee – Cherokee je nebo byl známý americký indiánský kmen

Jeep Wrangler – wrangler = hlídač koní

Jeep Compass – bez komentáře

Mitsubishi Pajero – název tohoto japonského vozu se čte anglicky [padžero], ale pochází ze španělštiny, kde pajero [pachero] podle slovníků znamená obchodník se slámou, zatímco podle jiné interpretace by to mělo být něco jako kovboj

Isuzu Trooper – trooper = pěšák

Nissan Patrol – patrol = hlídka

Nissan Terrano – bez komentáře

Land Rover Defender – defender = obránce

Land Rover Discovery – discovery = objevovat

Toyota Landcruiser, Toyota Megacruiser – cruise = křižovat

Sangyong Musso – jedno z těch slov znamená nosorožec

Ford Explorer – explorer = průzkumník

Volkswagen Touareg – Touaregové jsou pouštní kmen

Mercedes Benz G – Geländewagen = terénní vůz

Lada Niva – niva, pole

Gazelle – východoevropský vůz vyráběný v Rusku nebo Litvě s použitím polského motoru a designu ukradeného Fordu Transitu 3.generace má poměrně důvtipný název (GAZ + gazela)

A zajímavé jsou i názvy některých dodávek:

Renault Traffic – doprava (jako provoz, silniční ruch)

Volkswagen Transporter – dopravce (transport je doprava, autodoprava, konkrétní přeprava)

Ford Transit – tranzit, průjezd, doprava

Ford Courier – anglicky kurýr
Ford Eilfrachter – německy kurýr
Iveco Daily – daily = denně (Iveco jinak vyrábí nákladňáky, Daily je to nejmenší co nabízí, takže je určena pro denní rozvoz)
Nissan Vanette – van = dodávka
Citroen Jumper a Jumpy – Jumpy je menší než Jumper
Renault Master – master = mistr
Opel Movano – mohlo by pocházet od „move“ = přemísťovat
Renault Rapid, Renault Express – oboje v podstatě znamená „rychlý“
Opel Combo – variace na „combi“
Mercedes Benz Sprinter – sprinter
Mercedes Benz Vaneo – van = dodávka
Hi-cube – velký objem (největší varianta furgonu Ford Transit 3,5té generace)
Jumbo – slon nebo něco obrovského (největší varianta furgonu Ford Transit 4.generace)
Peugeot Partner – asi že nezklame
Škoda Pickup – pick-up na bázi Favorita
Škoda Forman – combi od Favorita (není to dodávka, ale hodí se sem)
Nissan Cargo – náklad, zátěž (je to nákladňák, ale hodí se sem)

Velkoprostorové, jednoprostorové vozy

Renault Espace - mj. prostor
Mitsubishi Space - mj. prostor, vesmír
Ford Galaxy - galaxie
VW Sharan – mohlo by pocházet od „share“ = sdílet
Fiat (600) Multipla – multiplo = mnohonásobný

Sportovní vozy

Škoda Rapid – rychlý
Opel Tigra - šelma
Ford Puma – šelma
Opel Speedster – rychlý + koncovka „roadster“
Lamborghini Diablo – diablo = ďábel
Ferrari Testarossa – rossa = červená, rosa=růže

Městské minivozy

VW Lupo – lupe = lupa
Nissan Micra – bez komentáře
Fiat 126p Maluch – název Maluch pochází přímo z polštiny, a možná je dokonce oficiální
Smart – smart = chytrý, bystrý, ale dalo by se chápat i jako mrštný, obratný
Chevrolet Spark (bývalý Daewoo Matiz) – spark = jiskřit, perlit, blýskat se

Víceúčelové pracovní vozy

Mercedes Unimog – „uni“
Multicar – „multi“

Karosérie

- Tudor – two door
- Trambus – české označení pro bezkapotovou karosérii, vzniklo z „tram“ a „bus“, protože u tramvají a autobusů se tato karosérie objevila nejdříve. Mimochodem český výraz „tramvaj“ nepochybně vznikl z „tram“ a „way“.

V angličtině se pro trambus používá výraz „cab over engine“, tj. „kabina nad motorem“, zatímco bezkapotová karosérie (tj. karosérie „s čumákem“) je anglicky „cab behind engine“, tj. „kabina za motorem“.

- Stejšna – station wagon (STW) = kombík
- Pick-up – znamená anglicky „zvednout nahoru“ a používá se pro valníky, u kterých bočnice ložné plochy plynule navazují na kabinu a korba tvoří s kabinou jednu karosérii
- Podle Škody Pick-up, která v základu skutečně byla malý pickup, ale dodávaly se k ní uzavřené nástavby, se v Čechách začalo říkat „pikap“ všem malým dodávkám kategorie Combo, Caddy, Berlingo. Což je sice věcně špatně, ale chytlo se to, a nikdo s tím nic nenadělá.
- Furgon – v češtině znamená skříňový automobil, u kterého ložný prostor plynule navazuje na kabinu, a tvoří s ní jednu karosérii. Pravděpodobně vzniklo z francouzského „fourgon“(skříňový vůz), když se v ČR v licenci Renaultu Saviem začaly vyrábět Avie a Avie Furgon. V angličtině pro české slovo „furgon“ není ekvivalent, k dispozici je pouze „boxvan“, označující obecně skříňovou dodávku. Podobně v němčině „kastenwagen“.
- Aby to s národními odlišnostmi slov „furgon“ a „pick-up“ nebylo tak jednoduché, je jakákoliv dodávka polsky „furgonetka“ a rusky „pikap“.
- Některým typům ČR vozů se přezdívá podle jejich typické karosérie
  - Sedan = Š1200,1201
  - Stejšna = Š1202
  - Trambus = Š706RT
  - Tudor = Škoda1xxx (nástupce Populara)

Různé

- VolksWagen – znamená německy „lidový vůz“. Původně název pro Brouka, až pak se podle něj pojmenovala celá vzniknuvší automobilka, která dnes vyrábí mnoho nelidových vozů.
- Dříve u nás jezdily rumunské nákladní vozy Roman. Až když jsem v r.2004 při průjezdu Německem na kole spatřil staré modely nákladních vozů M.A.N., které byly Romanovi nápadně podobné, došlo mi, že Roman musí nevyhnutelně znamenat „Romanian MAN“.
- Zetor Crystal je označení více prosklené varianty traktoru Zetor

Neoficiální lidové názvy

Kromě výše uvedených názvů pro škodovky, které vycházely z typické použité karosérie, je spousta dalších lidových označení:

- Trabant/Trabi, Felicie/Felina, Favorit/Fanouš, Liaz(ka)/Líza, Mercedes/Medvěd, BMW/Bavor, Matiz/Mates, Mitsubishi/myši v buši, Barkas/Baryk
- Dvanáct set trojka (Š1203) byla později překřtěna na „dvanáct set troska“
- řidič nebo majitel Avie = Aviatik (Avia opravdu původně vznikla jako letecká továrna)
- snadněji než „vé tři eska“ (Praga V3S) se vyslovuje „vejtrfaska“
- legendárnímu Citroenu 2CV se u nás říká Kachna
- Tatře T805 se místy přezdívá Kačena
- i název Brouk pro Volkswagena původně asi nevznikl úplně oficiálně
- legendárnímu Fordu T nikdo neřekl jinak než „Plechová Líza“
- jednomu z prvních modelů Jawy 50 Pionýr se podle jeho tvaru říkalo Pařez, ale dnes už je to trochu zmatené, a každý si pod tímto názvem vybaví jiný ze dvou jednomístných modelů Pionýra
- první Škodovka s motorem vzadu nesla označení Škoda 1000 MB – „1000“ podle objemu motoru, „MB“ podle Mladé Boleslavi. Zajímavé je, že „embéčko“ se říká jejímu nástupci, Škodě 100, která ovšem v názvu žádné „MB“ nemá.

- Wartburgu se často přezdívá Varan, pro čistě názvovou podobnost s tímto ještěrem
- Trabant občas bývá nazýván jako BMW – bakelitové motorové vozidlo. S využitím slov „wagen“ a „vehicle“ lze toto označení použít i v němčině a angličtině.
- autobus Škoda 706 RTO byl známý jako „erťák“

Zeměpisné názvy

- Praga
- Čechie / Böhmerland – třímístný žlutočervený motocykl za první republiky
- polské vozy Nisa, Lublin, Warszawa
- sovětská Latvia, Volha, Žiguli
- německý Blaupunkt svá autorádia už mnoho let nazývá zásadně jmény velkých světových měst (samotný název Blaupunkt znamená modrý puntík, a vznikl podle samolepky, kterou dříve v této firmě výstupní kontrolor označoval vyzkoušený funkční výrobek – a tato známka se stala symbolem kvality, proto se firma přejmenovala na Blaupunkt)

Limuzíny a politické názvy

- Lincoln - americké limusíny nesoucí jméno U.S. prezidenta
- Zastava – v podstatě vlajka
- Jawa Pionýr (malá motorka), Velamos Pionýr (malé kolo)
- Škoda Diplomat – neoficiální název po doma svařené limuzíny Škoda 1001000100 (složené z 1 ks Š1000 a 2ks Š100)
- Tatraplan – aerodynamický předchůdce Tatry 603, vznikl v rámci některé „x-letky“ a byl vyráběn v závodě škodovky

Názvy po lidech

- Daimler Benz – příjmení obou zakladatelů
- Mercedes Benz – Mercedes byla Benzova dcera
- ČKD – česká Kolben Daněk
- Jawa – Janeček a Walter
- Laurin&Klement, Škoda, Porsche, Renault, Citroen, Harley Davidson, Horch – příjmení zakladatelů

Zkratky

Zkratek je mnoho, takže namátkou jen některé:

LIAZ – Liberecké automobilové závody

BAZ – Bratislavské automobilové závody

AZNP – Automobilový závod, národní podnik (Škoda Ml.Boleslav)

TAZ – Trnavské automobilové závody (vyráběly Škodu 1203 – resp. TAZ 1203 a TAZ 1500)

Praga V3S – vojenský třinápravový speciál

Praga S5 – silniční pětituna

Škoda 706 RT – nástupce modelu 706R, první s trambusovou kabinou (zvaný „Trambus“)

Škoda 706 RO, 706 RTO – autobusy na bázi Š706R a 706RT („osobní“)

ČZ – Česká zbrojovka

ZIL – Závody Iljiče Lenina?

GAZ, UAZ – nějaké automobilové závody, možná Uralské

Kriminalita

U automobilů v(d)ěčné téma. Automobily jsou v tomto oboru oblíbeným artiklem, kradou se a prodávají celé nebo po dílech, používají se k trestné činnosti, vybírají se jejich interiéry nebo kradou jen jejich části.

Psychologie

Některé nové automobily mají poměrně agresivní tvary, ale s tím majitel moc nenadělá. Mnohem více se o řidiči dozvíme podle druhu, výbavy a výzdoby vozu.

Někdo má masivní offroad s chromovanými rámy, přestože nikdy nevjede do terénu, někdo jezdí pomalovaným sportáčkem otřásajícím se hudbou a upozorňujícím nápisy „no fear“, že řidič nemá strach, případně lze nalézt i nápisy „tunning“, to asi kdyby byl vůz tak špatně vyladěný, že bychom to sami nepoznali. Leccos lze vytušit i z offroadu nebo dodávky popsané(ho) nápisy „pitbull“ a vyzdobené(ho) obrázky pitbulla.

Někdo jiný zase naopak preferuje něco „usedlého“, normálního, nenápadného, a někdo zas raději velký černý nablýskaný vůz.

A další skupina lidí má raději lehce sportovní červený kabriolet, a někdo zase preferuje svítivě žlutého Fiata 600 nebo růžového VW Brouka, zatímco jiní jezdí zablácenými Patroly s majáky nebo Nivami a Ary s přídatnými světly.

Důležité je i správné provedení interiéru. Ideální je zelené nebo modré podsvětlení přístrojů, zatímco červené působí příliš agresivně. A na náladě řidiče nepřidá ani zasekávající se bezpečnostní pás nebo vynečávající autorádio.

Design

To je u auta kapitola sama pro sebe. Jde zejména o exteriér, jeho vzhled a aerodynamický koeficient cx.

Důležitý je ale i interiér, přehlednost a ergonomie palubní desky, odkládací prostory, a další věci. Např. stylový VW New Beetle má poblíž volantu vázu na čerstvé květiny.

Optika

Velká pozornost se věnuje osvětlení, zejména předním světlometům.

A s optikou souvisí i tónovaná, mnohdy téměř polarizovaná skla.

Ekologie

S automobilismem velmi těsně související téma.

Emise škodlivých plynů, katalyzátory, alternativní pohony. LPG (zkapalněný propanbutan), CNG (zemní plyn), elektrické akumulátory, solární články, vodíkové akumulátory, a další.

A např. v Krkonoších nesmí z nařízení Krnapu neškodný cyklista ani na asfaltovou silnici, zatímco o kus dál, více v hloubi přírody, si Krnapáci vesele rajtují s offroadem po malých pěšinkách.

Malířství

Automobil je předmětem mnoha obrazů, někteří malíři se specializují na auta.

A naopak auto často slouží coby malířské plátno. Ve Wolfsburgu je v muzeu VW celá kolekce různě pomalovaných New Beetlů. A airbrush (americká reutuš) se těší velké oblibě zejména u kamionů, méně i u malých laděných vozů.

Fotografie

K propagaci konkrétních modelů nepochybně patří fotografování.

A jak rád bych uměl na ulici spolehlivě vyfotit automobil který se leskne od slunce nebo který je nedej bože půlkou na slunci, a půlkou ve stínu.

Logistika

Jasná věc, logistika velmi úzce souvisí s autodopravou. U automobilů jsou pak důležité některé parametry užítosti - užitečné hmotnosti, objemy ložných prostor, ložné plochy valníků, počty europalet, provozní náklady, speciální podmínky jako mrazák, hydraulické čelo nebo hydraulická ruka.

Ale také se na to můžeme podívat i obráceně – nejenže automobily slouží logistice, ale logistika slouží výrobě automobilů. Např. škodovka si téměř nic neskladuje, vše objednává na poslední chvíli, aby ušetřila náklady ze zásob a skladování, dodavatelé musí být neustále v pohotovosti.

Navíc se někde montuje pro místní trh – např. VW Brouk a VW Transporter T1 nebo T2 byly dlouho vyráběny v Brazílii. A někam se také automobily vyvážely po dílech, s tím že na místě se už jen montovaly.

Po dílech bylo mj. dopraveno také několik kusů Ford Transit, když byly svezeny výtahem do solných dolů, a smontovány pod zemí, kde sloužily. Ale to s vývozní logistikou mnoho nesouvisí.

Zemědělství

Bez techniky, např. kombajnů a traktorů by dnes už zemědělství nemohlo fungovat. Tyto stroje prošly během poslední doby velkým vývojem. Zatímco v padesátých letech neměly kombajny ani kabinu a řidič trpěl vedrem a prachem, dnes je u kombajnu klimatizovaná kabina s autorádiem. Traktory během minulých desetiletí získaly ochranné rámy, aby traktorista přežil převrácení, které při práci ve svahu může snadno nastat. A traktory dnes po silnici frčí rychlostmi okolo 60-70 km/h, což dříve bývala spíše rychlost nákladních automobilů. I když situace ještě není tak daleko, jako na fotovtipu „Bohatý zemědělec“, který koloval internetem. Na něm bylo zachycené luxusní Audi combi allroad s připojeným pluhem v prostředí orby.

Zemědělství naopak poskytuje automobilismu ekologickou, i když nepříliš kvalitní bionaftu, a v Polsku navíc „červenou“ naftu pro zemědělce, která je levnější, a jezdí na ni i nezemědělské vozy, pokud se na to nepřijde.

Humor

Podobně jako u nás vzniklo mnoho vtipů o Trabantech, podle kterých např. tento minivůz občas nějaký pes zahrabe na zahradě, tak v Británii kolovaly podobné vtipy o českých škodovkách – např., že vyhřívané zadní sklo je na to, aby při tlačení nestudily ruce. Nemluvě o vtipech o dopravních policistech a blondýnkách za volantem.

ICT a elektronika

Bez elektroniky by už dnes žádné auto nebylo autem. Počítačem řízené vstřikování paliva, a vůbec chod motoru, imobilizér, alarm, dálkové ovládání centrálu, ABS, ASR, airbagy, ozvučení a video, navigace, handsfree pro telefony, vysílačky, ...

Dnešní auta řidičům do řízení zasahují stále víc, a nemůže to dopadnout dobře.

Mimochodem, autorádia jsou montována už cca. od 30.let 20.století.

Potravinářství

Automobily se vyskytují v mnoha specializovaných potravinářských provedeních – mrazáky a chladáky, cisterny na mléko, na mouku, skříň na přepravky s nápoji, atd. Ale kromě tohoto klasického „jídlo se spotřebitelům také vozí auty“ jsou zde i další vazby:

Např. služba Mcdrive prodávající občerstvení přímo do vozu, nápojové automaty v autobusech, ledničky, varné konvice, a mikrovlnky v trucích.

Ochrana zvířat

Ochránci přírody v žabích úsecích umisťují značky „pozor žáby“, stavějí plůtky, a přenášejí ohrožené obojživelníky na druhou stranu silnice. Podobně se staví ploty podél dálnic (tam je to i kvůli ochraně lidí), a v Čechách vznikl i jeden vzdušný přechod silnice pro veverka.

Závažnou kapitolou je pak přeprava živých zvířat přes půl Evropy na jatka, jen proto že to vyjde levněji. Nejhorší je, že když už se s těmi zvířaty do budoucnosti nepočítá, a nic se po nich nechce, tak se také s nimi podle toho zachází.

Kynologie

Pro psy jsou do aut bezpečnostní sítě a pásy, aby při brzdění nebo nárazu zvíře neproletělo dopředu. Při cestách za horka je pak důležité dodržovat intenzivní pitný režim, přestávky s venčením, dostatečné větrání. A pes nesmí za horkých dnů nikdy zůstat sám v autě, a to ani s pootevřenými okýnky. Pro převoz jsou i psí přívesy, pro větší cestování psí cestovní pásy. A naopak – psi často slouží k hlídání aut v autobazarech.

Marketing a propagace

Jak už jsem zmínil v sekci „politika a ekonomika“, pro stát je určitým způsobem prestiž, pokud má dobrého výrobce automobilů, a pokud jsou domácí vozy používány ve státní sféře, podnikání, i v domácnostech.

Automobilky jsou také významnými sponzory sportovních událostí a sportovních týmů. Např. Škoda obvykle sponzoruje olympijské hry a hokej. Nemluvě o automobilových závodech a továrních týmech – i když v příští sezóně právě Škoda nebude mít v rallye nasazený svůj tovární tým, což je tak trochu ostuda.

A ostuda je i to, že Tatra se dlouhodobě zmítá v problémech, přestože její vozy slaví úspěchy v Rallye Paris-Dakar, a osvědčují se i v náročných pracovních podmínkách, např. na Sibíři.

Zdravotnictví

Při návrhu sedadel a vůbec celé ergonomie interiéru se uplatňují nebo by se měly uplatňovat ortopedické poznatky. A pak je samozřejmě automobilismus nechvalně proslulým dodavatelem pacientů pro urgentní úrazovou medicínu.

A ani zdravotnictví se neobejde bez aut – RLP tažená koňmi by už dnes nepůsobila dobře.

Životní styl

Automobilismus pronikl do životního stylu, lidé jsou posuzováni podle toho jaké mají auto, a a priori se předpokládá, že každý musí mít auto. Velmi oblíbená věta je „proč si kupuješ tuhle drahou elektronickou hračku, když nemáš ani auto, za tyhle peníze bys ho pořídil“. Ano je to tak, předpokládá se, že každý kdo má na auto si ho musí okamžitě pořídít, jinak není nic. Ale proč? Je pravda, že dvacet třicet let stará škodovka, která má ještě leccos před sebou, se dá pořídít za poměrně rozumné peníze, a stojí méně než dobré nové jízdní kolo nebo počítač. Ale pak se do auta jen sypou další peníze, a jsou s ním pořád nějaké starosti. Takže je docela příjemné, když se člověk bez auta obejde. Jen je pak obtížné to vysvětlovat okolí.

A to mluvím o Čechách – v USA asi není možné bez auta existovat, protože tamější dopravní infrastruktura s neautomobilisty nepočítá – mnohde ve městech chybí chodníky, a pokrytí hromadné dopravy asi také nebude moc dobré. V USA je možné řídit auto od 16ti, a každý si tam také hned nějaké musí pořídít. Ono i to palivo je tam vyjde levněji, a navíc v autech jezdí i dovnitř do kina, do kostela, na hřbitov, a vůbec všude. A už mnoho desítek let má většina vozů v USA automatickou převodovku, kterou většina evropských řidičů buď nepotřebuje nebo zásadně odmítá (jako třeba já), protože si nechce nechat do řazení mluvit. Třeba v zimě na sněhu nebo i v létě v zatáčce to s automatem musí být o život, když se podřazuje sešlápnutím brzdy. Ale to už by bylo z jiného soudku.

Závěr

O co mi tady vlastně šlo? Chtěl jsem dokázat, že skoro cokoliv může být zajímavé pro téměř jakýkoliv obor, i když se to na první pohled nezdá. Že je to jen věc úhlu pohledu.

A také, že ke stvoření každé věci je zapotřebí mnoho vědeckých oborů, mnoho profesí. Že by určitý výrobek bez toho nebo tamtoho nebyl takový jaký je. Že třeba takové auto souvisí s mnoha netechnickými profesemi. Všichni kdo něco rozumného dělají jsou potřeba. Ten dělá to a ten zas tohle, a všichni dohromady...

ale to už znáte.

-u některých typů aut nebo názvů automobilek jsem možná netrefil úplně přesně pravopis (zejména jsem váhal u zdvojených souhlásek), tak se na mě kvůli tomu kdyžtak nezlobte

12/2005, Martin Adámek, www.adamek.cz